

Heidi Siivonen
ruokamarkkina-asiantuntija

25.10.2022

Eduskunta, Maatalousjaosto

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Teema: Ruokaketjun kehittäminen ml. käynnissä olevat ohjelmat sekä luonnontuotealan edistäminen

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarviosta vuodelle 2023 ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Yleisesti

Poikkeukselliset, koko kansakuntaa ravisuttaneet vuodet ensin koronapandemian, ja sitten Ukrainan sodan varjossa ovat osoittaneet, että suomalainen ruokaketju kokonaisuudessaan on toimintavarma ja toimintakykyinen kaikissa olosuhteissa, myös haastavissa. Oman maan ruokaketjua tarvitaan kokonaisuutena jatkossakin, kotimaiseen alkutuotantoon ja jalostukseen kannattaa panostaa monipuolisesti ja valtakunnallisesti, kaikki tuotantosuunnat huomioiden. Toimiva ruokaketju perustuu kuitenkin monipuoliseen, nykyaikaiseen, maantieteellisesti kattavaan ja ammattilaisten ylläpitämään alkutuotantoon. Tällä hetkellä suomalainen maatalous on ennennäkemättömässä kustannuskriisissä, johon pitää löytyä ratkaisu.

Tulonjako ruuan arvoketjussa

Kotimaisen ruuan arvostus on poikkeusaikana noussut entisestään, kotimaista ruokaa halutaan myös julkisiin keittiöihin. Suomalaisen ruuan turvallisuuteen ja laatuun luotetaan. Tällä hetkellä luottamus ja arvostus eivät realisoitu reiluna ja kustannukset kattavana tuottajahintana. MTK ry korostaa, että tuottajan saama osuus ruuan hinnasta tulee olla oikeudenmukainen ja vastata työpanosta sekä yrittäjän vastuuta. Poliittisella ohjauksella ja rahoituspäätöksillä voidaan vaikuttaa siihen, että ruoka-ala nähdään houkuttavana osaamiselle, uusille yrittäjille ja innovaatioille jatkossakin. Suomalaisessa ruoassa on paljon vientipotentiaalia, sekä hyvissä tuotantotavoissa, että valmiissa, laadukkaissa ja vastuullisesti tuotetuissa tuotteissa. Viennin painopiste tulisi olla korkean jalostusasteen tuotteissa. MTK kiittää elintarvikевичentiin panostamisesta, ja odottaa panostusten parantavan myös ruuantuottajan asemaa ruuan arvoketjussa.

Koko ruokaketjun parissa toimii monia hankkeita, jotka tekevät erinomaista työtä. MTK näkee, että hankkeissa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että niissä saadut hyvät opit ja käytännöt siirtyvät käytäntöön, ja jatkavat elämäänsä hankerahoituksen päätyttyä. Hankkeiden tulee olla skaalautuvia mutta kuitenkin käytännönläheisiä. Parhaista käytännöistä syntyy parhaimmillaan lisäarvoa ja hyötyä koko ruokaketjuun.

Luomu & lähiruoka

Kansallinen luomustrategia julkaistiin vuonna 2021, strategian tarkoituksena on mm. vastata EU:n strategioiden vaatimuksiin sekä lisätä luomun kulutusta ja käyttöä Suomessa. Strategian

Heidi Siivonen
ruokamarkkina-asiantuntija

25.10.2022

toimeenpanosuunnitelma valmistuu vielä tämän vuoden kuluessa. Strategian kirjaukset antavat hyvän suunnan ja toimintatavat, joilla luomun tavoitteisiin päästään.

Lähiruuan suosiminen vahvistaa aina alueellista taloutta, tukee alueen ruokaketjua ja paikallista ruokakulttuuria. Kotimaisen ruuan ja lähiruuan sekä kotimaisen luomun lisääminen julkisissa hankinnoissa vaatii osaamista sekä hankintapäätäjiltä, että hankintoihin ruokaa tarjoavilta tahoilta. Tuotannon ja ruuan tarjoilun välissä tarvitaan kekseliästä ja resurssiviisasta elintarvikkeiden jatkojalostusta sekä tuotekehitystä. Uudet hyvinvointialueet ovat iso ruuan tarjoaja, valmistaja ja hankkija. Hankintojen volyymien ollessa suuria, esimerkiksi hyvinvointialueilla, on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että hankinnoista käydään hyvää vuoropuhelua, ja löydetään ratkaisuja, joilla myös pienet ja paikalliset toimijat pystyvät hankintoihin vastaamaan.

Hankintojen kaikkien osapuolten osaamista tulee kehittää, ja valmiuksia tehdä hyviä, hankintastrategiaa tukevia hankintoja, parantaa. Hankintaosaamisen parantaminen edistäisi mm. sitä, ettei lähiruuan tai tietyissä tuotteissa myös kaiken kotimaisen tuotannon sesonkeja, tai sitä, että kaikkea ei ole saatavilla ympärivuotisesti, enää nähtäisi hankinnan esteinä, vaan pikemminkin mahdollisuutena suunnitella ruokalistoja sesongin ja satokauden mukaisesti. Huomioitavaa on myös taloudellisten resurssien uudelleen tarkastelu, julkisiin ateriahankintoihin tulee varata lisää rahaa kaikilla tasoilla, jotta kunnat, kaupungit ja hyvinvointialueet pystyvät tekemään strategioiden mukaisia, kotimaisia, maistuvia ja monipuolisia elintarvikehankintoja.

Päivitys lähiruokaohjelmaan julkaistiin keväällä 2021. Ohjelman tavoitteena on lisätä ja monipuolistaa lähiruuan tuotantoa ja valikoimia, lisätä sen käyttöä ammattikeittiöissä, kehittää lainsäädäntöä, neuvontaa ja tutkimusta ja lisätä toimijoiden yhteistyötä ja ruuan arvostusta. Maa- ja metsätalousministeriö mainitsee lähiruuan yhtenä koko maan ruokapolitiikan kärkenä. Kaikkia näitä tavoitteita on mahdollista edistää talousarvioesityksen puitteissa.

Helsingissä 25.10.2022

Heidi Siivonen
ruokamarkkina-asiantuntija
MTK ry